

рівноважної і нерівноважної компатибілізації компонентів сумішей на межі розділу з твердим тілом. На цій підставі Ю.С. Ліпатов визначив термодинамічні умови адгезії полімерів до твердих поверхонь і сформулював уявлення про нерівноважну сегрегацію компонентів при формуванні адгезійного з'єднання. Розроблено феноменологічну модель структури наповненого сплаву полімерів, показано особливості зміцнення композитів наночастинками і запропоновано фрактальне трактування адгезії.

Під керівництвом Юрія Сергійовича проводяться дослідження процесів реакційного формування сумішей лінійних полімерів і ВПС, у результаті яких встановлено механізм утворення міжфазної області в таких системах, визначені параметри, що характеризують її частку, показано вплив межі розділу з твердим тілом у наповнених реакційних системах на кінетику хімічних реакцій і фазовий поділ.

Учений — автор 19 монографій, 5 з яких видані за кордоном, більше 1300 наукових статей і 140 винаходів.

Ю.С. Ліпатов створив єдину в Україні наукову школу в галузі хімії і фізикохімії полімерів і полімерних композитів, що одержала широке визнання. Серед його учнів 10 докторів і 50 кандидатів наук.

Тривалий час Юрій Сергійович був членом редколегії «Українського хімічного журналу», «Доповідей Академії наук України», часопису «Высокомолекулярные соединения» і «Journal of Adhesion» (США). Сьогодні він входить до складу редколегій «Полімерного журналу» (Україна), часопису «Composite Interfaces» (США) і «Journal of Polymer Materials» (Індія).

Ю.С. Ліпатов — лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, премії ім. Л.В. Писаржевського і премії ім. А.І. Кіпріанова НАН України, а також премії ім. Поля Флорі Міжнародної академії творчості, нагороджений орденами «Дружби народів» і «За заслуги» III ступеня.

Наукова громадськість, учні і колеги вітають Юрія Сергійовича з ювілеєм, бажають міцного здоров'я і подальших творчих досягнень у полімерній науці.

70-річчя

академіка НАН України Л.І. АНАТИЧУКА

---

15 липня виповнилося 70 років відомому вченому в галузі термоелектрики академіку НАН України Лук'яну Івановичу Анатичуку.

Л.І. Анатичук народився на Буковині, в с. Колінківці Хотинського району, в родині вчителів. Після закінчення середньої школи він вступив на фізико-математичний факультет Чернівецького державного університету, де вже з третього курсу поринув у світ наукових досліджень. На четвер-

тому курсі він публікує свою першу наукову працю, а на п'ятому — доповідає про результати наукових досліджень на конференції у Ленінграді. Там він зустрівся з академіком А.Ф. Іоффе. Ця зустріч відіграла вирішальну роль у виборі Лук'яном Івановичем термоелектрики як наукового напрямку, якому він присвятив майже 50 років свого творчого життя.

Після закінчення у 1960 р. Чернівецького державного університету Л.І. Анатичук

розпочинає в ньому свою трудову діяльність. У 1964 р. захищає кандидатську, а в 1974-му – докторську дисертації. У його наукових дослідженнях вже тоді були закладені нові принципи для термоелектрики, які дали можливість сформулювати закон термоелектричної індукції та створити на його основі узагальнену теорію термоелектрики. Це відкрило нові масштабні можливості для практичних застосувань термоелектрики. Тоді ж Лук'ян Іванович очолив кафедру термоелектрики, завідувачем якої він є і нині. На кафедрі інтенсивно велися роботи з практичного використання термоелектрики. Вони були настільки успішними, що у 1978 р. для їх розвитку було створено конструкторсько-технологічне бюро «Фонон» (КБ «Фонон»), науковим керівником, а з 1980 р. і директором якого став Л.І. Анатичук.

Діяльність КБ «Фонон» була виключно госпрозрахунковою. Тут Лук'ян Іванович проявив себе як талановитий організатор. На зароблені кошти було побудовано біля 20 000 м² лабораторних і виробничих приміщень, оснащених новітньою апаратурою; кількість співробітників сягала близько тисячі чоловік. КБ «Фонон» було залучено до виконання важливих державних замовлень, в першу чергу, для оборонної і космічної техніки. Очолюване Л.І. Анатичуком КБ стало провідною науково-технічною організацією з термоелектрики в країні.

У 1991 р. КБ «Фонон» реорганізовано у науково-дослідний Інститут термоелектрики подвійного підпорядкування – Національній академії наук та Міністерству освіти і науки України. Незмінним керівником інституту залишається Л.І. Анатичук. Під його науковим керівництвом було розширено фундаментальні роботи з термоелектрики: розвинута теорія функціонально-градієнтних матеріалів, динамічна теорія термоелектричного охолодження, теорія надійності термоелектричних при-

ладів та систем, також знайшла подальший розвиток узагальнена теорія термоелектричного перетворення енергії. На її основі винайдено низку нових типів термоелементів.

Ідеї ученого покладені в основу створення нових комутацій, технологій і конструкцій низки термоелектричних модулів для термогенераторів з рівнем температури джерел тепла 250–350 °С. За своїми характеристиками модулі істотно перевищили відомі світові аналоги і стали основою для створення різноманітних термоелектричних генераторів. Здійснено прогрес і у створенні ефективних та високонадійних систем охолодження і кондиціонування. Розроблено теплові насоси у системах регенерації води для космонавтів на орбітальних станціях. Під науковим керівництвом Л.І. Анатичука Інститут термоелектрики взяв участь у розробці потужних кондиціонерів для підводних човнів Франції. Створено особливо надійні модулі охолодження для європейської космічної системи мікрогравітації та модулі для охолодження чутливих сенсорів для систем орієнтації європейських супутників Землі. Розроблено ефективні блоки для побутових холодильників як заміну фреоновим компресорним агрегатам.

На посаді директора Інституту термоелектрики Лук'ян Іванович успішно займається науково-організаційною роботою. У 1993 р. він організував видавництво міжнародного наукового журналу з термоелектрики, став його головним редактором. Часопис видається трьома мовами – українською, російською та англійською, розповсюджується у 43 країнах світу і до цього часу є єдиним фаховим виданням з термоелектрики.

Л.І. Анатичук – організатор міжнародних форумів з термоелектрики, які проводяться один раз на два роки. За його ініціативою у 1994 р. створено Міжнародну термоелектричну академію, до складу якої

увійшли провідні спеціалісти з 20 країн світу – США, Англії, Франції, Японії, Італії, Росії, України та інших держав. Учений є незмінним президентом цієї академії.

Перу Лук'яна Івановича належать 6 монографій, зокрема 2 – англійською мовою, більше як 300 наукових праць та біля 100 авторських свідоцтв і патентів.

Л.І.Анатичук – голова Спеціалізованої вченої ради Інституту термоелектрики із захисту кандидатських і докторських дисертацій за спеціальністю «Фізика приладів, елементів і систем», голова науково-

координаційної ради Західного наукового центру НАН та МОН України в Чернівецькій області, завідувач кафедри термоелектрики Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича.

Багаторічна творча праця вченого відзначена численними урядовими нагородами, серед яких ордени «Жовтневої революції» та «За заслуги» I, II і III ступенів, срібна медаль «10 років незалежності України».

Наукова громадськість щиро вітає Лук'яна Івановича з ювілеєм, зичить йому здоров'я, щастя і творчого довголіття.

60-річчя

академіка НАН України В.Г. КРЕМЕНЯ

25 липня виповнилося 60 років відомому науковцю і державному діячеві академіку НАН України Василю Григоровичу Кременю.

В.Г. Кремень народився 1947 року в с. Любитове Кролевецького району на Сумщині. У 1965 р. із золотою медаллю закінчив середню школу, після чого два роки працював слюсарем в автопарку у м. Котопі. Упродовж 1966–1971 рр. він навчався у Київському державному університеті ім. Т.Г. Шевченка на філософському факультеті, де протягом 1971–1979 рр. Василь Григорович подолав шлях від аспіранта до заступника декана факультету.

У 1976 р. він захистив кандидатську, а в 1991-му – докторську дисертації. Довгий час В.Г. Кремень працював у ЦК КПРС, де опікувався проблемами розвитку освіти і науки. Протягом 1991–1992 рр. він був заступником директора Інституту соціально-політичних досліджень РАН, упродовж 1992–1994 рр. обіймав посаду заступника директора з наукової роботи та завідувача відділу методології соціально-політичного

розвитку Національного інституту стратегічних досліджень України.

У 90-х роках Василь Григорович працював в Адміністрації Президента України: керував службою з питань гуманітарної політики і був заступником керівника управління внутрішньої політики. 1997 року він став президентом Академії педагогічних наук України. У 1998 р. В.Г. Кремень обраний депутатом Верховної Ради України, там він очолював підкомітет з фахової освіти Комітету з питань науки і освіти. Упродовж 1999–2005 рр. Василь Григорович обіймав посаду міністра освіти і науки України.

Практичні кроки, здійснені у науково-освітній сфері під керівництвом В.Г. Кременя, були концептуально цілісними і логічно продовжували його теоретичні дослідження. Саме за ініціативи Василя Григоровича в країні відбувався активний процес переходу від авторитарної педагогіки до педагогіки толерантності, освітня система України наблизилася до освітніх систем розвинених європейських країн, втілю-